

5259.

1934

Виходить що-тижня у неділю в ранці у Харькові.

Сніп

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік **3** руб., на пів-року **1** руб. **75** коп., на 3 місяці **1** руб., окреме число—**5** коп. За-кордон—**4** руб., $\frac{1}{2}$ року—**2** руб.

Річні передплатники одержать без-платний додаток. Адреса Редакції: **КОНТОРСЬКА, 21.** Телефон редакції—**839.**

В справах редакції можна бачити від 3 до 5 годин — ввечора по понеділках, середах та п'ятницях. —

Авторі рукописів повинні подавати своє прізвище й адресу. Редакція може скорочувати і змінити статті; більші статті, до друку не ухвалені, переходять в редакції 3 місяці й висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними. З ПРИВОДУ надісланих до газети **ВІРШІВ** редакція не листується.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОГЛОШЕНЬ: За рядок петіту попереду тексту, або за його місце платиться по 30 к. і по умові. За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 к. і по умові, за другий—10 к. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 к. за раз, при умові друкування не менше 3-х разів.

Ч^о 9.

26 (10 Березоля) Лютого.

1912 рік.

ЗМІСТ: Шевченкові роковини; Портрет Шевченка; Добра людина; З нашого життя; Шевченко-Лисенко; Український відділ ім. Т. Шевченка; З життя Слобідської України; Велика могила; Шевченко й Україна; Питання; На Тарасовій горі.

М. М.—сний.

Шевченкові роковини.

Велика буря стряса життям нашої нації у XVII столітті. Наче розбурхане море, гнівне та страшне, була тоді наша Україна. Грізні хвилі народнього гніву злітали до нечуваної високости. XVII вік—була се епоха, коли цілий нарід був об'єднаний одним чуттям, дихав однією душею, думав однією думкою. Найглибші низи прийшли в рух і раз-пораз, наче вулкан, вибухав огнистою лавиною народний гнів. Були се величні часи героїчної боротьби за визволення. Минула та буря, але довше ніж півтора століття не могло втихомиритись народне море. Від часу до часу знов гримів грим і вибухав вулкан і зривалася буря й хвилювалося народне море. Остатній конвульсійний вибух відноситься до другої половини XVIII віку і знаний в історії під наз-

Т. ШЕВЧЕНКО.

Новий портрет Шевченка роботи відомого артиста художника С. Васильківського.

вою «коліївщина» або «гайдамаччина». Нові обставини історичного життя, які наступили по тому, не однаково впливли на різні шарі нашого народу. Верхи вихололи швидко й з початком XIX віку уявляли з себе кору теплого попелу, але низи—се ще був огонь, правда малосилий, щоб прорватись крізь кору попелу, але досить міцний, щоб заховати в собі живу енергію. Настав великий розлам поміж шарями нашого національного організму. Верхи—прудко винародовлялись, приймали чужу культуру, переймались чужими громадськими ідеалами аж врешті за декільки поколінь зробились навіть національно чужими своєму народові. Низи суворозамкнулися у собі, не розвиваючись, не рухаючись, але міцно ховаючи в собі ті ідеали своїх предків, що в муках та стражданнях були утворені XVII віком. Верхи розвіювали народню силу, низи скупчували енергію на тлі старих ідеалів. Такий був, схематично кажучи, етап нашої нації з початком XIX віку. Народне море втихомирилось і здавалось, що навіки зачинилася книга життя нашого люду.

Жертуйте на пам'ятник Т. ШЕВЧЕНКОВІ у Києві.

Жертви по всій Росії дозволено зібрати Полтавській Губернській Земській Управі та Київській Городській Управі.

І от саме тоді українська нація породила двох геніальних синів, щоб у світову скарбницю духової культури вони вложили ті перли, які утворив і вистраждав в глибинах свого духу сам нарід, щоб оружжям їм були не шабля та рушниця, але живе слово. Обох післав їх нарід, але тільки один дійшов туди, куди був післаний. Один народився в панському будинку з теплого попелу, другий — у мужицькій хаті з гарячої криці. Той, кого післали верхи, зробився найдорожчою перлиною в тріумфальнім поході чужого народу, той же, кого породили низи, став окрасою й обороною своєї нації. Один був Гоголь, другий — Шевченко. Сього *другого* великого поета нашого згадаймо сьогодні по заповіту його «не злим тихим словом». Згадаймо його, бо він не всею обіцяв:

..... «Возвеличу
малих отих рабів німич
І на сторожі коло їх
Поставлю слово».

На межі двох історичних епох в житті нашого народу він стоїть. Обидві епохи доторкаються його і одна епоха, вміраючи наділила його тим стародавнім блиском та чаром нашого історичного життя, що від них і досі палає душа наша. Друга епоха, сама народжуючись від нього, як із свого джерела, понесла в будуччину ідеали наших предків, перекуті та перероблені на новітні форми в горнилі поетової душі. Нечаче двобічне зеркало відбив він у своїй душі тіни минулого й мрії будучого, що злилися й з'єдналися в ньому, як дві течії в одному морі, і був він Бояном минулого й Тіртеем будуччини.

Коли правда, що психічну складню кожної нації утворює не тільки синтеза усіх живих істот, які скла-

дають певну націю, але головним чином синтеза усіх предків, які сприяли витворенню нації; коли правда, що не живі тільки, але й мерці грають визначну роль в сучасному житті кожної нації; коли правда, що власне мерці суть творцями моральності кожної нації й несвідомими рушіями її способу поведіння, то безперечно правда, що з усіх умерлих предків наших найбільшу вагу відбиту в сучасній національній психіці української нації, як новітнього організму, має Тарас Шевченко. Але разом з тим він сам був носителем традицій кількох поколінь предків наших, був плоттю від плоті їхньої, був висловом їх ідеалів. І може найкраще, найвлучніше схарактеризовав Шевченка той, хто сказав: се останній кобзарь і перший великий поет свого народу.

І ось сьогодні ми маємо змогу виявити нашу любов та пошану тому, хто сам був любов до України. В ім'я його ми сьогодні говоримо і він є тут посеред нас: невмируща частина його — його *душки* сяють виразні та ясні, такі живі та сильні, немов він отесав тільки що їх вимовив перед нами. І десятки років, що ділять нас від дня його смерті, не лякають нас темною та порожньою безоднею, бо посеред темряви, наче золотий серп місяця на темнім небі, блищать його слова:

Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу --
За неї душу погублю.

І ми знаємо, що се не були тільки слова, ми знаємо, що справді діла його були такі чисті, як слова його *високі*, знаємо, що слова не розминулися з ділами. І в тім ми черпаємо високу відраду, втіху та розвагу, бо не тільки поетом, а й вождем нашим він є. Історія його життя так само дорога для нас, як його

Олексій Недоля.

Велика могила.

Над широким Дніпром, що разлився по лугах,
Що носив запорожців колись в байдаках

І чимало козацької крові —

Одиноко висока могила стоїть,
В тій могилі апостол України лежить.

Що учив нас добру і любови.

Він учив; — його слово проміннем живим
Світе й досі в недолі і горі усім,

Хто у серці ще Господа має,

Хто людей не забув, про багатство не дбав,
Хто сам жив, але-ж жити і другим давав,

Щирим серцем хто правду кохає...

Хто-ж забув про людей, Україну забув,
Хто убогого брата до долу все гнув,

Своє рідне кепкує хто й лає,

Він того не кляне — він шкодує того.

І, шкодуючи, він захищає його

Щирим серцем за його благає.

В чорне море дніпрова вода все біжить,

Над Дніпром одинока могила стоїть

В тій могилі лежить в домовині,

Той хто щиро нещасну Україну любив
І за долю людськую життям заплатив —
Незабутий апостол України...

С. Вирченко.

Шевченко й Україна.

— «Він був останній кобзарь і перший великий поет свого народу».

Що року, цього дня народ, якому належать генії Т. Шевченка, святкує сумні роковини...

В цьому святі виявляє він ознаку свого життя й величності, оглядається на шлях Душі своєї, підраховує свої сили...

За часи свята цього він кидає погляд в темряву будуччини... і хоч завіса будуччини незмінно висить перед очима щоразу й ховає те, що памагаються уздріть очі народу, але од душі генія свого він набирає певности в тому, що сили його не знищені, що будуччина для його є.

І в цей день кожне щире чисте серце пізнає, що слава й довічність народу українського дійсно не вмерли й не полягли і що так воно є завдяки великому найулюбленнішому синові України — Шевченкові.

твори, бо прегарна гармонія існує між його творами та його життям. Історія життя Шевченка могла б бути з повного права названа «історією великих страждань геніальної людини». З початку проти нього була власна мачуха, потім пан, а потім держава: по мірі зросту Шевченка мінялися його суперечники, з якими мав вступити до боротьби, а кожний суперечник був дужчий ніж попередній. В тій нещадній боротьбі суперечники змогли тільки звінечити Шевченка фізично, але не зламали, не вбили його духа. Він умер фізично, але кажучи його словами:

... І оживу
І Думу вольную на волю
Із домовини воззову.

Історія життя Шевченка з того часу, як він став поетом, такаж коротка, як і трагічна. Неволя, потім слава, ентузіастичні відносини, потім знову неволя. З Петербургу поет поїхав на Україну, де українці стріли його, як пророка. Трохи згодом відбулось засновання Кирило-Мефодієвського брацтва, а потім арешт, Петропавлівська кріпость, заслання й сліве 10½ років перебування по дисциплінарних батальонах. Десять років перебування в Середній Азії—з заборонаю писати й малювати! Ся остання кара може чи не найважча. Годі навіть увити, які страждання мав перетерпіти Шевченко, коли душа його була повна образів та постатів, коли сі образи та постаті, мов доношена дитина, мали на овіт родитись, але поет мусив їх затримати в собі, не надаючи їм зовнішньої форми. Вони плакали, ридали, кричали оті ненародженні діти, а поет мусив їх власною рукою вбивати в своїй душі... —Арештований у 1847 році Шевченко визволився аж у році 1857, щоб умерти в 1861 році 26 лютого. Але за це коротке життя, Шевченко утворив цілий скарб національний. Справедливо можна сказати, що се найдорожчий, найцінніший скарб, який тільки має українська нація. І се скарб такого значіння, що імя Шевченка стало синонімом сучасної новітньої відродженої України. Колиб, взагалі, треба було порівняти Шевченка з якоюсь відомою постаттю з всесві-

тньої історії, то можна булоб Шевченка назвати Українським Ієремією, що плакав на руїнах Єрусалиму; і Єзекиїлем, що подавав своему народові надії на будучину.

Гнівний і суворий він, наче орел, налітав на шулік, що терзали його народ. З усіх негативних з'явищ найбільш огидним для нього було ренегатство людців, яких він охрестив «Кирпа-Гнучкопшєнко» і яких рабська психологія виявлялася навіть в тому, щоб до свого прізвища додати «в» і стати «господиномъ Гнучкопшєнковымъ».

Одна з найбільших його сатір—се «Послання до живих і мертвих і ненароджених земляків моїх в Україні і не в Україні сущих».

Чимсь правдиво біблейським віє від його слів:

І світає і смеркає,
День Божий минає,
І знову люд потомлений
І все спочиває.
Тільки я, мов окаянний,
І день і ніч плачу
На распуттях велелюдних,
А ніхто не бачить.
І не бачить і не знає,
Оглухли, не чують,
Кайданами міняються,
Правдою торгують,
І Господа зневажають,
Людей запрягають в тяжкі ярма,
Орють лихо, лихом засівають.

Але раз-у-раз крізь суворі вислови ви завважите непереможну віру в відродження свого народу. І колиб треба було сказати, чого найдужче хотів Шевченко, то се була б відповідь: щастя свого народу.

Часто, коли поет відходить від головної теми, він утворює чудові жіночі постаті напр., Марії Матері Ієусової, Наймички, дівчини-лілеї і тоді суворі слова й думки дають місце ніжним та ласкавим висловам жалощів, сказав би—пістету до жінки—матері. Перед здивованим читачем з'являється ціла криниця чи-

гадують ті—невимовний біль й стражданне, тугу й стуму, що не мають для себе лік.

І хто, який народ зрозуміє ці болячі настрої народу українського? Ніхто! бо душа кожного народу має свій настрої, свій апарат психичний, через який переламуються й перетворюються вражіння Світу Божого.

Великий Тарас узявши од народу й од землі своєї всю силу творчости, яка була до нього,—перетворив мотиви творчости у великій душі своїй, зконцентрував в ній всю красу й силу творчих переживань й поривів й виявив миру їх в новій красі. Він виплакав сльози свого народу; він виспівав пісні його; він висловив думки його; він проказав всі молитви за свій народ... і цього не міг би зробити він, як би не мав в творчій силі своїй усієї сили й творчости всего народу свого...

Муза його—це був той струмент, на якому Тарас виконав й виявив народу українському й усьому мирові красу творчости Душі народу свого, безмежність змісту й образів..

Важкий плач «залізними сльозами», тяжке стражданне, туга й стума повні невимовного жаху й гніву і в той же час завзяте, весілле, танкові мотиви; слава, минушість, міць, що літала орлом сизокрилим од моря до моря і в той же час п'яна гульня без ушину; мирне міщанське життя, іділічні картини, молитви, ходіння на прощу і в той же час вигуки одчаю, проклять, ревіння масс народніх.

Шевченко—ковчег існування народу нашого й ми повинні захищати всіма заходами той Арарат, до якого притулиться ковчег,—ту міць Душі народу нашого.

Послалець, помазанник Душі народу українського; символ в святому виявленню Душі народу; велетень—мистець, розсіявший повиними жменями величезне багатство Душі народної, що ховалась в скрині творчости на протязі століть—се є Шевченко.

Рідна земля, простора, безкрайя; Країна суму й радощів, бещастя, стуми трагічної; країна, що здається минушістю в славі й силі своїй і через те найдорогшою перлиною вінця Душі творчої, найулюбленнішою й бажаною—в далечині, зовсім ніби зниклою од шукання очей,—ця рідна земля царювала в душі генія-поета, як обіцянна земля, що очі поета її не побачать дійсно реально.

Ця Країна народила Великого Тараса; вона ж зо всіма її скорботами й радощами, надіями, була осередком душі його, і все, що він перестраждав—з'єднане з примарою тої землі, що створила душу його.

І ця земля—в серці кожного українця. Вона промовляє йому; вона співає, плаче й тужить, сміється й радіє; вона кожною жменькою нагадує йому красу й страждання мичулого...

І тепер завжди: о-провеспі, влітку, в-осени, зімою,—завже картини й обставини життя людського на сій землі на-

стої, прозорі душі поета, непорочної й прекрасної, як душа дитини.

Але ледве поет вертає до головної теми, як криниця погожої води робиться огненным морем і кожен, хто наближається до того моря, який би слабодухий та слобосилий він не був, відчуває як по жилах його пробігає вогонь, а м'язи його напружуються. Се огненне море його поезії творить цілі чуда, найбільші дива, бо гальванізує навіть моральні трупи. Про вплив його поезії можна сказати його ж власними словами:

І, о диво. Трупи встали
І очі розкрили
І брат з братом обнялися
І проговорили
Слово тихої любови.

Вічне джерело вічної любови — отсе поезія Шевченка, найбільший, найдорожчий, найцінніший скарб Українського народу. Душею цілого народу є Шевченко, бо до Шевченка нація поводи, але невпинно завмирала, а з того часу незмінно відроджується до нового життя. Наче животворче сонце пройшов він по Україні, прорізуючи пільму зневіри та оживляючи все своїми проміннями.

Є він для Українського народу тим огненным стовпом, що колисє Бог післяв народові Єврейському, як виходив він з Єгипту.

Як той біблейський огнений стовп, показує він нам шлях до щасливої будуччини.

І в ці дні суму та туги, коли гострійше відчуваємо цілу вагу смерті Тараса Шевченка, коли чигають на нас вороги, коли нові небезпеки загрожують нашому народові, нехай подадуть нам віраду й науку його слова:

«Братія, не вдавайтесь в тугу, а молитесь Богу і роботайте розумно во імя Матері нашої України».

Все, що виявляв Тарас через Музу свою, повне було стуги й туги, надзвичайних страждань а часом *безтатних зойків*, навіть богохульної сили, грішного бажання повстати на боротьбу з Творцем. І скрізь розсипані каміння сміху гіркого, страшного, кривавого сміху.

І в цій страшній борні душі поетової, в цій надзвичайній не вимовній журбі впислювався Тарас...

— «Світла, світла!... — Чується поклик його — радощів мені! Дихання вільним чистим повітрям! Визволення душі мої!»...

— «...Серце ридає кричить, мов дитя голодне» — дійсні слова його.

В ці часи тяжкої борні вставав перед очима душі поета образ України і образ прекрасний, чистий, сповитий блискучим серпанком, в сійві якого коливалися тіні минулого героїв-борців...

Цей привид був одрадою для стомленої, знесиленої в боротьбі душі Тараса. Він сцїяв, він гоїв рани серця, яке в потомленній тузі вже готове було голосно гукати до цілого світу, — скрикнути:

— «Господи, — почею оставил мя?»

Які страшні муки повинна була переживати душа поета, коли втомлена од прокльонів до свого народу, од мук горя й гніву, вона, звертаючися до Творця, й тут не мала надії, що він — Милосердай, почеє молитви й прохання за наїд...

Страшно з'ясувати собі цю трагедію великого серця!

Проф. М. С — ь.

Добра людина.

Тарас Григорович Шевченко ще за життя скаржився, що «добрії люде окрали його жалюючи», йначе, що де-хто з приятелів обносив його «пльотками»; коли він умер, так на кошті небіжчика було багато усякої пікчемної балачки, і все найбільш від колишніх друзів, що буцим то він був і пльотничка, і неук; один з новіших російських письменників навіть бухнув, що Шевченко «жестокий и кровожадный талант». Крий Боже від усякої жорстокости, ще більш від кровожадности. Який там з бідного Тараса вдався кровопранигель, коли він не виносив людського горя, був щирим приятелем дітей, коли він плакав, співаючи пісню. В дійности, славетний український кобзарь був надзвичайно доброю людиною. Хоч в його Гайдамаках зустрічаються суворі і страшні малюнки ненависти і убивства, так тільки через те, що він пильнував про історичну правду і мав на увазі дати яскраві образи далекої старовини з кривавої страшної доби коліїщини.

Про Шевченка, як добру людину, ми маємо свідцтва поважних людей, напр., дочки президента Академії Художеств Катерини Юнге, Хв. Лазаревського і багато інших. «Онъ былъ замѣчательно ласковый, каже Юнге в своїх цікавих споминах про Тараса, мягкій и наивно доврчивый въ отношеніи къ людямъ; онъ во всѣхъ находилъ что-нибудь хорошее и увлекался людьми, которые часто того не стоили. Самъ же онъ дѣйствовалъ какъ-то обаятельно; всѣ любили его, не исключая прислуги». Треба позначити, що це свідцтво відноситься до останніх років в житті Тараса, коли, здається, можна б чекати від нього злобительства і помети. Коли він навіть в останні роки свого бідлашного життя кохався в добрі і добрих людях і щиро їх поважав, то запевне душа його була повнісенька добрими почуттями любови і ласки.

Людина з надзвичайною любовью, з глибоким гуманістичним почуттям Т. Шевченко поставив слово на сторожі людського добра. Доля жіноцтва, діти, кріпаки, в темних рисах наповняють поетичну «комору» Кобзаря. Шевченко благав:

..Мій Боже милий!
Даруй словам святую силу —

«Останній кобзарь... перший великий поет свого народу!»... Істинно — прїяв Шевченко на себе гріхи свого народу. Іскушитель народу, се — він.

Істинно се — той, що дає нам розумієнне сучасного; той, од кого почули перший поклик до борні національної; той, що висловив ідеал будуччини; той, що зробив перший крок на шляху культурного відродження українського народу.

Се — той, що гремів божественним гнівом, йдучим з суворої душі, що проклинав і благословляв наїд свій.

Се той, що ніжно звертався до сіроми з словами надзвичайної ласки, йдучими з повної любови душі.

Се — той, що утворив надзвичайної краси лірику, і в той же час посеред жаху рабства співав про будучу свободу.

Се — той, що сконцентрував і скрісталізував в творчості усю тугу й журбу рідної країни і виявив мирові красу душі народу свого.

Се — той, що жив у стражданнях, вмер в муках серця чужіх.

І в цей день, повинні сказати ми: Шевченко се — єдине наймиліше найблизче ім'я. Любимо його, — яко любов до отчизни нашої, яко духовного праведника нашого.

Нехай же тепер, чим далі, тим міцніше росте й шириться свідомість про страждання вашого поета й ціну цього великого страждання! Нехай в щастний час вписано буде на сторінках історії всієї людськості ім'я Тараса Шевченка! Нехай ці роковини —

Людське серце пробивать,
Людській сльози проливать
Щоб милость душу осніла,
... .. щоб навчилися
Путиами добрими ходити
І брата миловать.

Шевченкові далі належать такі золоті слова:

Добре жить
Тому, чия душа і дума
Добро навчилися робить.
Не раз такому любо стане,
Не раз барвінком зацвіте.
Оттак буває в темпу яму
Святее сонечко загляне,
І в темній ямі, як на те,
Зелена травка проросте

В темній ямі українського життя поезії Шевченка були тим святим, ясним сонечком, під теплими проміннями котрого зростала зелена травка любови до людей і наміре завдання для жвавої праці на користь рідного краю. Небагато таких добрих діячів, яким був во віки віків славетний Тарас, і хто зна? чи є на світі, окрім святого Слова Божого—Евангелія, друга така пожиточна книга для навчення добру і любови, якою з'являється в мировій письменности його Кобзарь, збірник словесних творів, здається, на очі невеличкий до розміру, так занадто великий по внутрішньому моральному змісту і впливу на усяке чуле до добра серце.

З нашого життя.

◀ *Кобзарь на англійській мові.* В Англії вийшов збірник Шевченкових творів в перекладі на англійську мову.

◀ *Шевченківський збірник.* 20-го лютого у Москві вийшов з друку „Шевченківський збірник“, присвячений пам'яті 50-х роковин смерті Тараса Шевченка. Збірник сей виданий „комитетом по упорядкуванню Шевченкових свят у Москві“, а чистий прибуток піде на збудування пам'ятника Т. Шевченкові у Києві.

не звичайний ювілейний день, не тільки хвала й пошана творчости національного генія. Ні! Нехай ці роковини—свято національної непереможної—моці духа народу.

Нехай довічно слава Шевченка лунає, нехай шанують в ньому люде те, що було й є невмирущого, бо що безсмертну величність дано йому од великої душі великого народу!...

А. Нагорний.

Питання.

Навіщо сокіл кинув землю,
Піднявсь в небесну просторонь?
Навіщо з темряви нічної
Летить метелик на вогонь?
Навіщо вітер в полі грає,
Жене на морі хвилі вкрай?
Навіщо дух не зна спокою,
Людини дух?... ти не питай!

О. Мицюк.

На Тарасовій горі.

Після трьохлітніх маандрівок далеко од вічної Шевченкової домівки, я знову під Каневом на Чернечій горі, з якої «видно дани широкополі і Дніпро і кручі» і яку в народі вже проз-

Змість збірника такий:

Част. I. Шевченківські дні в Москві—С. Хвостова; Шевченко—народний поет—прив. доц. Гр. Де-ла-Барта; Шевченко серед поетів славянства—академіка Х. Корша; Мотиви творчости Т. Г. Шевченка—А. Калішевського; Шевченко, як маляр—О. Новицького; Шевченківські дні в Москві 1891 р.—проф. А. Кримського. Згадка про старшого боярина Тараса Шевченка—Ганни Барвінок (Куліш). Висока Могила—Х. Коломіяченка. Бібліографія—Г. Вілоусова. Част. II. Адреси, привітання, листи, телеграмми п. т. и. (повний текст). Грошовий звіт по упорядкуванню Шевченківських свят в Москві. Ціна збірника 1 р. 50 коп.

◀ *З Черніївщини.* Вулиця Заньковецької. Ніженська городська дума постановила назвати одну з городських вулиць (Сучківську) вулицею імени Марії Заньковецької.

◀ *Конфіскація „Української Хати“.* З наказу Київського цензурного комітету вчора конфісковано в редакції і по книгарнях ч. 1 „Української Хати“ за січень 1912 року. Редактора цього місячника д. П. Богацького тягнуть до суду по 6 п. ст. 129 карного закону за оповідання Галини Журби „Кояяка“.

◀ *Суд над редактором „Української Хати“.* На 13 марта в Київській судовій палаті призначено справу редактора „Укр. Хати“ Павла Богацького, якого позивають по 74 ст. карн. зак. за статтю „Ганна Барвінок“, що була надрукована в ч. 7—8 за 1911 рік. Обороняти д. Богацького буде Харківський прис. пов. д. Микола Міхновський.

◀ *Українське наукове товариство.* В неділю, 19 лютого, в помешканні Укр. клубу відбулося засідання Наукового Товариства. Предмет засідання: 1) доклад М. Грушевського: Портрети гетманів літописі Величка; 2) доклад М. Василенка: З історії скасування монастирського землевладіння на Україні

◀ *На „Рідну школу“.* Ученики першого класу одної української гімназії зібрали між собою на фонд „Рідна школа“ 100 корон. Ця жертва дітей може бути приміром і для старших людей, а ціна її велика не тільки тим, що зложили її діти, а тим що це бідні діти, селянські сини.

Пора й нам брати приклад з Галицьких селянських дітей.

вано Тарасовою, я знов на дорогій всім людам і надто українцям високій могилі.

Кожна людина, що знає *кто* такий Шевченко, як опиниться на його горі, мимоволі підлягає, дивлячись по усихніц, бойовому чи молитовному надхненню і часто заносить в книжку для запису одвідувачів опріче свого ім'я-рек, ще й свої щирі в ту хвилину переживання. Лишають слід у їй і ті, хто на жаль досі не розуміє Шевченка... Тому стає зрозумілим, через віщо я з великою цікавістю вхопився за перечитування тієї книги і крім того захотів ще деякими з тих вражіннь поділитись з нашим громадянством.

Поперед усього приємно зазначити, що на могилу прибувають люде з усих-усюд: з Великоросії і з України, з Галичини і з Польщі, з Волині і Катернославщини, з Черніївщини і Полтавщини, з Петербурга і з Одеси і люде самих неоднакових народностей: українець і єврей, великорос і «германець», поляк і татарин і т. и. і т. и. Ще дужче б'є в вічі неоднаковість стану, а також професій одвідувача. Я зустрів в книзі підписи єпископа і раввина, поета і робітника, дворянина і селянина, ісправника і студента, професора і стодоначальника, курсисти і наймички...; всі вони перебували тут, всі так чи інакше дочували себе під впливом надхненної хвилини. Об цім свідчить сила-силенца всякого рода записів, що один раз приємно заповняють, а другий—так просто каляють згадану вже книгу для запису одвідувачів.

С. Дрімченко.

Шевченко-Лисенко.

Ось, незабаром минеться провесень, почнуться й одбудуться «веснянки». А там—прийде час «петрівок»... Скрізь по селах, в закутках України, де ще поверхова «культура» (єдина можлива на селі,) ще не встигла знищити й музичну творчість народу українського,—тамо ви почуєте дійсну народню мелодію, дійсні хори селянські, що співають «по нашому, й на певній народній гармонії, з певним розкладом на голоси, з підголосками.

Хоч на Полтавщині, хоч на Київщині ще єсть місця, де збереглося чисте народне співанне.

Щоб з'ясувати собі всю красу музичної творчості нашого народу, її самобутність, її величність і пазазвжде одріжнити її од сурогатів в обробленні Єдличка, Завадського и багатьох других музик, що аранжували й компоували «малоросійську музику», треба поїхати на село, та послухати хочаб «петрівки».

Ви почуєте надзвичайної краси мелодії. Цього мало; ви почуєте, як оригінально ведуться другі голоси й підголоски. І цього мало,—ви почуєте, як хори окремі, що співають то попеременно, то вкуші, то ніби перебиваючи один одного, утворюють масу згуків і варіантами мелодій і других голосів ціле море контрапункту. Здається—ще далі розробити й получитися компоновка симфонічної сили.

Нічого подібного нема ні в співах нашої інтелігенції, ні в аранжировках, що так улюблені й скрізь росповсюджені в «малоросійських трупах» та в сім'ях українських. Винятком з'являються взагалі праці М. Лисенка. Придбайте його видання для хору: «Весняні вінки» т. I і II, «Купальну справу» та програйте, простудіуйте. От же побільшости, за деякими винятками, ви тоді зрозумієте приблизно характер народньої нашої гармонії.

Записи фонографом доводять, що розробтка голосова, вжита Лисенком, відповідає в суті закону ведіння супровідних голосів в народніх співах; одріжняються його аранжировки тим, що в них вжито або більш голосів, або вони стилізовані або розроблені теми далі. Але напрям розроблення і той

Одні в своїх записах обмежуються короткими епітетами на адресу поета-громадянина як от: «рідний татю», «любий тату», другі в ліричній забутті помилково пізнають в Тарасові «дорогого соотечественника», треті досить підхоже кажуть про його, як про «Ієремію Українського народу», а духовні особи мають його за «праотца и раба Божія Тарасія»... все-ж таки з цих коротких висловів чути тепле прихильне почуття до Шевченка, почуття людське і безпосередньо щире.

Та од великої різноманітності одвідувачів дивно було б і сподіватися скрізь хоча би й приблизно однакових по напрямкові записів.

«Былъ на могилѣ Шевченка—милий поетическій уголок»—лебезить общерос чи москалик, що більшого за вроду місця примітить не зумів. «Былъ, чай пилъ и расписался съ удовольствіемъ», ритмовано навіть продовжує свого земляка мов-би чистого естета більш видко прихильник чайних і графоманій, що очевидячки вже по непорозумінню попав не в чайну з водошною випивкою... Особливо таке треба радить нашим—важко виводить слово—землячкам, що не в своє місто попадають, а такі на жалъ є. «Прызидьтъ ковбасъ наѣстись, та чаю напиться», рапортує один. «Були, пили, гуляли, співали, побияли і втекли ми: Маша, Саша, Даша», цвірінчать «теж малоросски». «Посіщали, в.і ськали, г.д побили, б.х половили»... Ну, що це? де ви?! хочеться крикнути на адресу таких одвідувачів... Але нехай хоч те буде втіхою нам, що в

характер, що відріжляє українську музику од великоруської ви все-ж таки чуєте...

Так воно й повинно бути. Бо М. Лисенко—вихованець землі української. І через те на наш погляд найкращими творами музичними на головні мотиви поезії Шевченка треба лічити композиції Лисенка, особливо ті, що утворені на теми історії героїчності; далі, такої-ж вартости й музика на слова змісту ліричного й про дівочу, та жіночу долю.

Простудіювавши хоч частину композицій Лисенка «музика до кобзаря Т. Г. Шевченка», кожна людина розуміє й почуває душею ще глибше творчість Шевченка.

Степ, рідна земля, селянське життя так чудово з'ясовані в поезії Шевченка. Композиції ж Лисенка ще доповнюють згукми яскравість картин, ще поглиблюють й утончують почуття наші. Досить нагадати такі речі: «Садок вишневий»...; «Зацвіла в долині»...; «По діврові вітер віє»; «Тече вода з під явора»...

Доля жіноча й дівоча з'ясовані згукми в композиціях: «Ой одна я одна»...; «Туман, туман долиною»; «На городі, коло броду»; «На що мені чорні брови»...; «Ой лолі...»; «Як би мені мамо намисто»; «І багата я і вродлива»...; «Не тополю високою»...; «Як би мені черевики»;

Мотиви історичні й героїчної сили: «Ой чого ж ти почорніло»; «Ой Дніпре»...¹⁾; «Гетьмани»; «Б'ють пороги», величезна симфонічної сили каптата за для хору й оркестру; «Ой нема ні вітру ні хвилі», чудова картина музична за для чоловіч. хору з супров. роаялі; «О милий Боже» (хор); «Іван туч» (хор чолов.).

Багато ще є краси в VII серіях цієї «музики до кобзаря». Розмір статті газетної не дозволяє входити в подробиці перелічування, та характеристики всього написаного тут Лисенком, але зазначити треба ще де-які окремі номери; «Минають дні»; «За сонцем хмаронька пливе» (квартет); «Ой по горі ромен»; «У тієї Катерини»; «Сон» (хор); «Широкая высокая калыно моя»; «Радуйся ниво» і другі в цій кантаті: «Іван Підкова» (хор) «Встає хмара з-за Лимау».

¹⁾ На цей мотив є музика Мусоргьєвого (на слова російські в перекладі Гербеля). Але при всій геніальності композитора ця музика далеко в меншій мірі відповідає настрою й характеру мотива поезії.

сім'ї мовляв, не без виродка, а тим більше у великій сім'ї, як от тридцятьмільйонна сім'я Українців!

«Милий, любий, добрий тату! Ох не вміємо тебе поважати, як слід, прости, серце!» ображений тимі виродками обурюється і сумує там-же селянин з с. Вертіївки. На таких людей не ображаються, але й нам вкулі з Вертіївцем сумно на їх. Вони, ті хулігани, бруднять на могилі Шевченка, бруднять нам в житті, через їх же спинилося на якийсь час наше швидке простування до світа, до сонця! А тільки осягненням цього ми найповніше та найкраще вшануємо пам'ять такого стовна волі, яким є Тарас.

Одвідують Шевченкову домівку і люде різних партійних перекопань, починаючи од чорносотенців і до соціалістів. Слава борця за українські, а через їх і за загально людські ідеали, заціпляє і в серцях одвідувачів відповідні співзвукки, то ходульні і фальшиві, то життєві і правдиві.

Я минаю тут зовсім чорносотенні вигукки юдофобства, прикриті брехливим патріотичним пафосом: «Хіба на таким святім місці може бути місце жидові! і т. д. і т. п.», про чорносотенників вже така й слава. Місцями трапляються віби й щирі хоч і глибоко помилкові місця. «Беріть ножі за халляви—нерозумно червонити сторішку і сотрясає повітря один вояка на час, «та йдіть до порогу всіх будишків, бо там живуть пани»... Очевидячки думка була прийняти позу революціонера, а й не туди-то, що через те пошився у самі па-

Є чудова музична картина П. Чайківського — «Вечер», на російській переклад вірша «Садок вишневий». Але вона не має ніякого колориту національного.

Де які композиції Заремби на слова Шевченка цікаві і є з них де які улюблені нашою світовою інтелігенцією; наприклад «Вітре буйний», «Думи». Але в них стіль не витриманий і в більшості — поверхове відношення до завдання колориту національного.

У Степенка мається дуже інтересна річ: «Плавай, плавай лебедонько» (з «Тополі»; для сопрана); в ній багато є міст красивих й колоритних; але на жаль вона не цілком додержує стілю.

З галицьких композицій мається цікавий й досить красивий хор чоловічий «Три пляхи», скомпонований Топольницьким на темі кобзарської, але обробка — так званого семінарського стілю, на фоні якій тільки почасти виявляються шматочки дійсної краси українського характеру.

Зовсім окремо стоїть композиція Рохманінова «Дума». Це — річ безумовної краси, але — характеру безнаціональ — романтичного. Вона повна жаху й драми життя.

Взагалі про музику Лисенка до «Кобзаря» треба зазначити, що в більшості річей вона одповідає текстові.

Так само, як і земля наша, що породила геній Шевченка, що по всяк час змінюється, але має завжди свій тон роздуми, безмежної журби, жалю й стуми і тільки іноді уявляє собою яскраві веселі картини, широкі й мажорні акорди фарбові, — також і музика Лисенка, відповідно зтісту слів й мотивам поезії Шевченка, по більшості сумна, лірична, піжна, тільки в річах змісту героїчного вона бере розмах відповідний художничому образу и підіймається до сили образів оригінала.

В згуках Лисенкової ліри з надзвичайною красою, чути музику степу, природи нашої.

Всім відомі осінні настрої, місясні ночі, зоряні, коли земля наша наче живе й усе округ лье тиху гармонію, навіть і з радісними моментами... Але душу людини у ті часи обгортає хтось крилами журби... Або в присмерки, коли все піби то зближається, потроху зникає од тіні присмеркової... Або у літку на счепі сояшній — коливаються жита, трава, в степу... Завжде на серці відчувається якась турбота, якась невідома тиха журба...

стоячі недоуми і погромщики... В другім місці паходимо високонадхвепний вірш свідомого з чужинців, або напів свідомого бойця з своїх, що каже:

«Я счастьемъ пришоль подѣлиться своимъ
Сказать, что въ душѣ моей чувствую силы
Быть вѣрнымъ до гроба завѣтамъ твоимъ
Бороться съ насильемъ, какъ ты, до могилы»

Кажемо напівсвідомого, бо коли той свій — українець, так питаємо од нього й мови, відповідної «завѣтамъ» Шевченка.

Проста, але величчя надвірна оздоба над прахом українця-громадянина (великий насипний курган, височезний білий хрест, а в сторожці портрет Шевченка чудового виконання Рещина)... широка та бучна слава поета і його ореол мученика — все це вкупі, багатьох людей од національної несвідомости, як ото тільки що ми бачили, будить і направляє до необхідного пізнання «хто ми, яких батьків сини». З цього боку могила Шевченка — могутній вічовий дзвін. Що для він кличе до рідної хати тих, що блудять по роздорожжях. І поклик його не завмирає марно, об чім свідчать між иншим і записи в книзі. Між ними не раз можна зустріти, як людина плачеться на загально-російську дійсність, що її одвернула од свого та обмосковила, а разом з тим складає на могилі клятву «йти по завѣщаннымъ од Шевченка идеаламъ».

І якось окремо в книзі стоять такі дві записі.

Всі ці настрої й подібні їм, що характеризують душу українського народу і її відношення до природи, взагалі слав'янська — українська вдача утворюють в часи самозаглиблення «созерпання», характерні художественні образи. І вони ці настрої знаходять собі одгук в творах Лисенка так само, як і в тих мотивах поезії Шевченка, на які компонована музика

І дійсно, на більшості творів Лисенка під назвою «Музика до Кобзаря Шевченка» повинно бути поставлено написа: Шевченко-Лисенко.

Р. С. Додаємо, що як раз сповнилося 30-ліття постанови в Харкові в Оперному театрі опери М. Лисенка «Різдвяна піч». Постанова мала великий успіх. Автор.

Свій.

Український відділ імени Тараса Шевченка.

Мало кому відомо, що при Харківській Громадській Бібліотеці є відділ українських книжок і що сей відділ становить цілу бібліотеку українську — безперечно найповнішу на всю Україну російську. Заслуга утворення сього відділу належить українській комісії, яка розпочала свою працю з 1906 року. За двацять років існування Х. Г. Бібліотеки придбано було тільки 608 томів українських книжок (по між ними 155 дуб.). Головним чином се були дарунки, бо хоч на чолі заряду бібліотеки здебільшого стояли генте українці, але про утворення українського відділу вони ніколи не дбали, лиш іноді неохоче купуючи пару українських книжок. На загальних зборах у студні 1905 року було ухвалено обрати спеціальну комісію, на обов'язку якої було: 1) бути експертом в справі придбання українських книжок і 2) добувати кошти на придбання ухвалених комісією книжок.

Спочатку справа української комісії йшла досить мляво з причини властивої українцям несподобности в громадських справах, а через те й брак грошей. Але з 12 червня 1909 року комісія ступила до спокійної систематичної діяльности. За час існування комісії куплено до 1912 р. — 1651 том книжок на

«Буди тутечки новобранці; йдемо служити за отечество». Гордо навіть!... Темні сини ще темпійших батьків теж раді б сказати щось найзначпійше, яке було б варте пам'яті поета...

«Получив похвального листа я — Василь Ядловський», говорить друга запис, що зроблена кривульками першокурсного школяра. Дітка! Воно батькові Тарасові принесло може найбільшу в свої руки радість..

Як стояв я на вершкові могили, то мимоволі напрохалася в голову така думка:

Щороку вчителі з школярами, гурти вчителів, гурти просто інтелігентів і т. п. роблять літні поїзденки (екскурсії) «сє общеобразовательными цѣлями» за кордон, до Фінляндії, до Криму, Середньої Азії і т. д. Коли ми діждемося, що інтелігенція з України покладе собі за правило попервах зробити екскурсію по рідному краєві, а вже потім подорожувати по чужині? Возьмім хоч такий маршрут: Київ, могила Шевченкова, Дніпровські пороги — де була перша Січа — і хоть до Херсону — де навпроти у Алешках була передостання Січ. Ці місця цікаві не тільки своїми історичними пам'ятниками, пі, вони дають високе естетичне задоволення і чудовий одпочинок втомленій душі серед м'яких колірив нашої природи. А безперечно діждемося!

мові українській та 72 зшитки українських музичних творів. Завдяки увазі українців — гласних Харківської Городської Думи діяльність комісії була прихильно оцінена Харківською Думою, яка з нагоди 50 ліття смерті Тараса Шевченка між іншим ухвалила пропозицію гласних-українців дати українському відділові 300 руб. одноразово й 50 руб. щорічно з тим, щоб сей відділ звався від нині іменем Шевченка. Сей дар загальні збори бібліотеки прийняли. Грошеві засоби комісія добуває, як жертвами своїх членів, так головним чином улаштуванням українських концертів та балів, з'єднуючи приємне з хосенним. Незабаром комісія видасть каталог відділу (вже в друку) — солідну книжку на 7 аркушів — працю двох років. Комісія сподівається, що видання каталогу дасть змогу користуватись усім тим духовим багатством, яке надбане в протязі декількох років, а яким українське громадянство, на жаль, користується дуже мало, раз-у-раз нарікаючи на те, ніби українська література дуже бідна й нема чого читати, коли тим часом у відділі є понад 2300 томів українських книг, не лічучи книг в інших мовах про Україну! Се наслідки негаласливої, але пильної та витривалої роботи членів Комісії.

Редакція «Снопа» щиро бажає дальшого розвитку й розцвіту українському відділу імені Шевченка й комісії, яка його провадить.

З життя Слобідської України.

◀ *Українське товариство у Харківці.* 20 лютого затверджено статута Харківського українського товариства, яке зветься: „Українське імені Гр. Квітки-Оснуб'яненка літературно-художнє та етнографічне товариство“. Фундаторами його є художник Васильківський, архітектор Тимошенко, К. Вич-Дубеєвський, Попова та Риков.

Побажаємо новому товариству розвитку і розцвіту!

◀ *До майбутніх учительських курсів.* Губернське земетво запросило відомого знавця української історії та письменства Ореста Левицького викладати ці науки на учительських курсах, що відбуватимуться цього літа в Харківці.

◀ *Про українські читання в Харківці.* Комісія, що впоряжає читання з чарівним лихтарем, ухвалила замовити малюнки до українських читань: „Гайдамаки“, Шевченка; „Про братства“; „У неволі“; „Орися“, Куліша; „Вчи лінивого не молотом, а голодом“, Стороженка.

◀ *З Харківщини.* У Красному Куті 2-го лютого аматорами було виставлено драму М. Кропивницького — „Доки сонце зійде, роса очі виїсть“. Зіграли досить добре.

◀ *З Курська.* Курський русько-український гурток на загальних зборах 11 лютого постановив подати на затвердження статут „Кружка русько-українського музикального драматического існуства“. Уповномочено 5 фундаторів, між ними один офіцер.

Жертва на пам'ятник Шевченка.

До редакції „Сніп“ надійшла жертва (в розм. 6 руб. 85 коп.) на збудування пам'ятника Т. Шевченкові у Києві від д. Олександра Давиденка, зібрана ним по-між знайомих.

Листування редакції.

П. Яків Довбищенко — у Харківці. За згодою д. М. Кодяна редація подає до відома, що вона дає змогу і Вам і кожному іншому на сторінках „Снопа“ дебатувати зачеплене д. Кодяном питання. Але, розуміється, без тієї грубої лайки, якою напхав свого листа до редактора сам пан Довбищенко... Присилаючи статтю, треба обов'язково подати своє дійсне ім'я й адресу. (Див. умови на першій сторінці).

Редактор М. Біленький. Видавець М. Міхновський.

ОГОЛОШЕННЯ.

ХАРЬКІВ. УКРАЇНЬКА ТРУПА ПЕТЕРГОЛЬСЬКОГО. ТЕАТР ГРІККЕ. ВИСТАВИ ЩО-ДНЯ.

Репертуар складається з відомих українських п'єс. Трупа складається з 90 чоловік, хор 45 чол. Початок вистав з 8 1/2 год. вечора. Каса одчинена з 10 г. ранку до кінця вистави.

В ОСЕРЕДКУ ХАРЬКОВА

На розі Рибної в. та Троїцького п. б. Нальфа

Телеф. № 28—62. ОДЧИНЕНА Телеф. № 28—62.

ВЕЛИКА ПЕТЕРГОФЬСЬКА ГОСТИННИЦЯ

Найбільшу увагу звернено на гігієну та вигоди

Паровий опал, електричне освітлення, ванни, телефони. Вміють розмовляти на чужих мовах.

Комісіонери до всіх поїздів Кімнати від 1 р. 25 к. до 10 руб. денно, валичучи плату за освітлення та білизну.

Велика знижка воляерам та по-місячно.

Можно замовляти з англійського, французького та російського краму в магазинах

Бр. КАРПОВСЬКИХ

ОДЕЖУ: ЦИВІЛЬНУ І ВІЙСЬКОВУ.

Величезний вибір брилів, шапок, капелюхів, хутряних жіночих брилів, рукавиць і шалій
Адреса: Харків, Катеринославська в. № 4 і Університетська горка. Тел. 638.

1-го січня 1912 року почала виходити

ЄДИНА УКРАЇНЬСЬКА ЧАСОПИСЬ НА СЛОБІДСЬКІЙ УКРАЇНІ

„С Н І П“.

яка містить в собі статті в справах політичних та громадських; огляди критичні; з поля літератури та мистецтва; фельетони, оповідання, вірші; галерею сучасних діячів; хроніку подій, дописи, ілюстрації то-що.

Виходить раз на тиждень. Умови передплати: на рік 3 руб., пів року 1 руб. 75 коп., 3 місяці 1 руб., окреме число 5 коп. За кордон на рік 4 руб., пів-року 2 руб.

Річні передплатники одержать безплатний додаток.

Адреса: ХАРЬКІВ, Конторська, 21, тел. 839.

На таких же умовах можно передплатувати (й купувати окремі числа): у Харківці—Українська книгарня, Рибна, 25; у Києві—Українська книгарня, Безаківська, 8; книгарня „Літер. Наук. Вістника“, В. Володимирська 28; книгарня „Час“ Театральна площ.; у Полтаві—книгарня Маркевича, Бульвар Котляревського; у Ромнах—кн. Габинського, Полтавська вул.; у Катеринославі—книгарня Лозинської, Проспект, а також у кіосках 1) проти будинку Хреникова й 2) проти крамниці А. І. Ефанова; у Херсоні—кіоск „Початок“, Рішельєвська вул., в Одесі—крамниці „Діло“, Конна 11.